Vesterålsrådet

Innspill til Videregående struktur i Vesterålen

Kommunene i Nordland er inviterte til å komme med innspill til ny videregående struktur i Nordland. Vesterålsrådet med dette innspill fra regionen som i hovedsak baserer seg på regionens behov for kompetanse, og ungdommens behov for studieprogramtilbud. Videre vil man knytte kommentarer til kriteriene Nordland fylkeskommune har bedt kommunene hensynta når innspillene gis.

Vesterålen er en region i vekst. I løpet av 2023 ble det skapt 500 nye jobber i Nordland, av disse ble 312 skapt i Vesterålen. I 2023 var Vesterålen den mest lønnsomme regionen i Nordland med en gjennomsnittlig drifts margin på hele 16,2 prosent*. Dette er positive utviklingstrekk som må styrkes, blant annet ved å sikre at regionen har tilbud som sikrer kvalifisering og utdanning av befolkningen og offentlig og privat sektors behov for kvalifisert arbeidskraft.

**Indeks Nordland 2024*

Regionvekstavtalen

Nordland fylkeskommune har signert en Regionvekstavtale som løper ut 2024. Første kulepunkt i avtalen sier denne avtalen skal bidra til å styrke regionene som drivkraft i utviklingen av Nordland og nordområdene. Videre sier avtalen at tiltakene i avtalen skal styrke arbeids- og næringslivets tilgang til kompetent arbeidskraft, bidra til innovasjon og legge til rette for nye etableringer og at man skal ha et godt utdanningstilbud tilpasset regionens nærings- og arbeidsliv. Vesterålsrådet ber om at denne målsetningen får ligge som et bakteppe for det videre arbeidet med tilbudsstruktur.

Elevtallsprognoser og historiske søkertall:

I Nordland viser elevtallsprognosene en liten nedgang i frem mot 2035 i mange kommuner. Vesterålen er en av regionene som har en svak nedgang i elevgrunnlaget. Disse prognosene må sees i sammenheng med flere komponenter. Blant annet må man se det i sammenheng med at næringslivet i Vesterålen er i vekst og preget av optimisme og vilje til utvikling. Vesterålsrådet ber om at utdanningstilbudene i regionen sikres, og videreutvikles i tråd med den positive utviklingen man har i næringslivet og i tråd med regionvekstavtalen som er inngått mellom Nordland fylkeskommune og Vesterålsrådet. Å legge elevprognoser til grunn for utdanningsprogrammene som tilbys kan potensielt få en selvforsterkende effekt, og frarådes derfor.

Nordland fylkeskommune viser videre til at man bruker historiske søkertall for å vurdere tilbudsstrukturen. Vesterålsrådet har forståelse for at fylkeskommunen har behov for å bruke faktiske tall i planleggingen av tilbudsstruktur, men vil minne om at elever i videregående skole ofte velger å søke seg til de tilbudene man reelt sett har i regionen. Det er også den klare tilbakemeldingen fra Vesterålen ungdomsråd. Ungdomsrådet viser til at de ønsker å bo lengst mulig hjemme, og ønsker utdanningstilbudene nært. Fremtidens tilbudsstruktur må gjenspeile behovene regionen har for kompetanse, den må favne bredt og hensynta det økende behovet for fleksibilitet. En viktig faktor for å sikre at ungdommer begynner på, og fullfører videregående opplæring er tilgjengelige og tilpassede utdanningsprogrammer.

Tilgang på læreplasser:

I Vesterålen har man nærmere 200 lærebedrifter. Man har lærebedrifter innen alle yrkesfagretninger. Opplæringskontoret for Nordre Nordland opplyser at de opplever å ha tilstrekkelig med antall lærebedrifter. I Vesterålen er det ikke tilgang til lærebedrifter som er utfordringen, men tilgangen til lærekandidater og lærlinger. Vesterålsrådet er bekymret for det manglende tilfanget av

tømmerlærlinger i Vesterålen, hvor bare 2 av 44 som ønsket lærlingeplass i år hadde bostedsadresse i Vesterålen. Vesterålsrådet mener dette har en klar sammenheng med at man ikke har hatt et VG2 tilbud for tømrerfaget i Vesterålen dette skoleåret. Neste skoleår har 11 ungdommer søkt VG2 Tømmer ved Hadsel VGS.

I år var bare 1 av 95 som ønsker seg læreplass som industrimekaniker fra Vesterålen, og for kjemiprosessfaget var tallet 0 av 29. Dette er viktig avgjørende kompetanse for regionen, og **Vesterålsrådet ber om at det i tråd med anbefalinger fra opplæringskontor og bedrifter i regionen, opprettes en «kombinasjonsklasse» av Vg2 Industriteknologi og Vg2 Kjemiprosess og laboratoriefag på Melbu.** Vi har i Vesterålen store bedrifter som har behov for denne kompetansen, som; Biomar, Vesterålen Marine Olje, Vesteraalens, Skretting, Zukka, Nordlaks og om kort tid også Holmøy med sin nye fabrikk i Sortland kommune.

Regionalisering:

Nordland fylkeskommune vektlegger regional samordning av de videregående skoletilbudene. Vesterålsrådet vil i denne sammenheng fremholde at tilbudene man i dag har i Vesterålen er regionalisert, og at både det yrkesrettede og studiespesialiserende tilbudet vi har må opprettholdes slik det er i dag. Videre vil Vesterålsrådet gjøre Nordland fylkeskommune oppmerksom på at Lofoten- og Vesterålen ikke kan sammenlignes med Helgeland eller Salten regionene. Vi har langt større avstander, og behovet for et desentralisert tilbud er større. Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign er et godt eksempel på et forsøk på regionalisering av nordre Nordland som man ikke kjenner konsekvensene av enda. Tradisjonelt har denne studieretningen vært et yrkesfag som jenter har søkt seg til, og vi ser av søkertallene i Nordland at linja har hatt en økning i søkertallene. Elevene fra Vesterålen har i realiteten ikke lik mulighet til å gjøre et yrkesvalg innen den retningen som sine jevnaldrende i Salten og Helgeland, som har langt kortere reiseavstander. Frisørsalonger i Vesterålen vil om få år merke fraværet av dette utdanningsprogrammet. **Vesterålsrådet ber Nordland fylkeskommune om å legge rette for et fleksibelt utdanningsløp innen dette utdanningsprogrammet i Vesterålen.**

Økonomiske rammer:

Nordland fylkeskommune opplyser å også måtte hensynta økonomiske rammer når forslag til videregående tilbudsstruktur skal legges frem. Vesterålsrådet har i dette innspillet vist til eksempler på hva manglende tilgang på relevante utdanningsprogrammer kan føre til. Det kan på kort sikt være kostnadsdrivende å drifte med kombinasjonsklasser og individuelt tilpassede opplæringsløp, men på lengre sikt, om man ikke gjør det, kan konsekvensene være at næringslivet ikke får tak i kompetansen de har behov for, og at ungdom ikke gjennomfører videregående opplæring på grunn av mangel på relevante utdanningstilbud i regionen.

Arbeidslivets og næringslivets behov:

Nøkkeltall fra NHO Nordland viser at næringslivet melder om stort behov for kvalifisert arbeidskraft med yrkesfaglig bakgrunn samt ingeniører og fagskoleutdannede. Det understreker viktigheten av tilbud innen yrkesfaglige programmer, men også at det satses på studiespesialisering for kvalifisering til høyere utdanning. **Det er et gjennomgående og generelt behov for faglærte arbeidere** innen ulike bransjer. Dette gjelder bygg- og anleggsbransjen (betong og tømrerfag), rørleggerfaget, elektrofaget, automasjon og kjemi- og prosessfag.

For fiskeri- og havbruksnæringen i Vesterålen er det viktig at Nordland fylkeskommune legger til rette for at næringen kan sikre seg kompetansen de har behov for innenfor biologi, fiskehelse og kjemi- og prosessfag. Fiskeri- og havbruksnæringen er også avhengig av at leverandørindustrien får tak i arbeidskraft, og der spiller industrimekanikk, automasjon og industriteknologi en viktig rolle.

Reiselivsbedrifter i Vesterålen melder om behov for fagopplæring i reiseliv, samt salg, markedsføring og understreker viktigheten av å ha et restaurant- og matfagtilbud i Vesterålen.

Vesterålen har landets eneste linje for utdanning innen Vg3 romteknologi. Dette er både et spennende og unikt tilbud er utviklet i samarbeid med Andøya Space – Norges eneste operative romsenter. Her finnes det store muligheter for samarbeid på høyt faglig nivå mellom skole og bedrifter i hele regionen.

Dagens utdanningstilbud innenfor grønn og blå linje ved Sortland VGS avd.Kleiva utdanner avløsere og fremtidige bønder. Landbruket, tilstøtende næringer og offentlige etater har behov for landbruksutdannede personer med høyere utdanning. I flere av disse yrkesgruppene er det for få som blir utdannet i Norge, og det er derfor stor konkurranse om disse fagpersonene. Lokal tilhørighet er ett av kriteriene som spiller inn når nyutdannede søker jobb. Under Sortland VGS har man også viktige linjer i Øksnes. Øksnes er en av Norges største kommuner innen hvitfisk, og fiske- og fangstlinjen er viktig for den videre rekrutteringen til fiskerinæringen.

Vesterålen har en tradisjonsrik linje for Musikk, Dans og Drama. Samarbeidet mellom ulike kulturfagmiljøer i Vesterålen er viktig, og man har i regionen et finstemt samspill mellom de ulike fagmiljøene i kulturfeltet. Vesterålen har en etablert samarbeidsstruktur mellom Musikk, Dans og Drama og kulturskolene i regionen, filmfestival og deltakelse i det frivillige kulturlivet. Søkertallene for neste år synliggjør at dette utdanningsprogrammet er et viktig tilbud for unge i Vesterålen.

Kommunene i Vesterålen melder om stort behov for kvalifisert arbeidskraft innen flere sektorer; Helse, Oppvekst (lærere, barnehagelærere), Økonomi, IKT, Ingeniørfag etc. Listen er ikke uttømmende.

Vesterålsrådet har med dette innspillet gitt Nordland fylkeskommune en gjennomført beskrivelse av hvordan Nordland fylkeskommune kan bidra til å nå målene vi sammen har avtalt i Regionvekstavtalen.

Grete Ellingsen

Leder i Vesterålsrådet